

MÔ HÌNH HỘI ĐỒNG TƯ VẤN TRONG NHÀ TRƯỜNG PHỔ THÔNG Ở MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI

ThS. DẶNG THỊ MINH HIẾN
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam

1. Đặt vấn đề

Kinh nghiệm phát triển giáo dục của nhiều quốc gia trên thế giới cho chúng ta thấy những thành công vượt trội mà hệ thống giáo dục ở đó đạt được thường là kết quả của quá trình tham gia tích cực từ tất cả các bên hữu quan: nhà trường - gia đình và xã hội. Ở các quốc gia này, sự gắn kết, phối hợp giữa các lực lượng nêu trên được thực hiện thông qua các hội đồng tư vấn nhà trường, với sự tham gia góp tiếng nói chung của giáo viên, học sinh, phụ huynh, đội ngũ nhân viên trong ngành Giáo dục cũng như chính quyền và cộng đồng địa phương. Mô hình hội đồng tư vấn nhà trường ở các quốc gia này được quy định chính thức trong Luật Giáo dục đã chứng tỏ tác dụng và tầm quan trọng của nó trong việc nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cho học sinh và cải thiện hiệu quả hoạt động của các nhà trường. Ở Việt Nam, hội đồng tư vấn trong nhà trường đã được quy định tại điều 55 Luật Giáo dục sửa đổi cũng như quy định trong điều lệ của trường phổ thông các cấp. Tuy nhiên, vai trò, chức năng, bộ máy tổ chức và hoạt động của các hội đồng tư vấn này chưa được quy định cụ thể trong văn bản pháp quy nào. Xuất phát từ thực tế đó, với việc nghiên cứu mô hình hội đồng tư vấn nhà trường ở một số quốc gia trên thế giới, chúng tôi mong muốn sẽ giúp đưa ra những gợi ý tốt cho việc phát triển mô hình hội đồng tư vấn trong nhà trường phổ thông ở Việt Nam nhằm mục tiêu nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cho học sinh phổ thông - một yêu cầu bức thiết đặt ra trong giai đoạn hiện nay.

2. Mô hình hội đồng tư vấn trong nhà trường phổ thông ở một số quốc gia trên thế giới

Từ những năm 80 của thế kỉ trước, nhiều quốc gia trên thế giới, đặc biệt là các quốc gia phát triển đã nhận thấy vai trò quan trọng của việc phát triển mô hình tư vấn trong nhà trường phổ thông. Với kì vọng nhằm giúp nhà trường nâng cao thành tích học tập của học sinh cũng như hiệu quả hoạt động của nhà trường, các mô hình tư vấn này không chỉ giúp đưa ra các ý tưởng và giải pháp đối với việc quản lí nhà trường mà còn tham vấn đối với việc đưa ra các quyết định mang tính chất hết sức cá nhân của học sinh và phụ huynh. Mô hình hội đồng/Ủy ban tư vấn nhà trường (School Advisory Council/Committee - SAC)

được phát triển ở một số quốc gia như Canada, Mi, Anh,... với những đặc trưng cơ bản như sau:

2.1. Chức năng của SAC

SAC là một tổ chức tự nguyện được thành lập theo Luật Giáo dục. Chức năng, nhiệm vụ của SAC được quy định rõ trong Luật Giáo dục và được coi là một tổ chức pháp lí (pháp nhân).

Mặc dù có những khác biệt nhất định trong quy định về chức năng của SAC ở các quốc gia khác nhau song nhìn chung chúng được thành lập nhằm tư vấn cho hiệu trưởng và hội đồng trường về việc xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện và quản lí chương trình giáo dục bắt buộc theo luật. Cụ thể:

- Tư vấn cho hiệu trưởng và hội đồng trường về cách thiết kế chương trình giáo dục bắt buộc, các dịch vụ hỗ trợ học sinh, phát triển các chính sách giáo dục của nhà trường, các vấn đề liên quan tới tạo nguồn và sử dụng kinh phí được cấp, nề nếp kỉ luật đối với học sinh, sự trao đổi liên hệ giữa phụ huynh với nhà trường, các chiến lược truyền thông và các vấn đề tương tự để thúc đẩy môi trường học tập tích cực;

- Tư vấn cho hội đồng trường về kế hoạch thành tích học tập của học sinh;

- Tham gia vào việc lựa chọn hiệu trưởng như quy định trong Luật Giáo dục;

- Bầu chọn phụ huynh để đại diện trong ủy ban tư vấn của quận.

2.2. Nguyên tắc hoạt động

SAC được hoạt động và điều hành dựa trên một số nguyên tắc nhất định:

- Giáo dục là trách nhiệm chung của nhiều bên;

- Học sinh luôn luôn là ưu tiên hàng đầu được xét tới khi đưa ra các quyết định;

- Các bên tham gia có trách nhiệm tư vấn và đóng góp vào các quyết định để đáp ứng yêu cầu của người học;

- Chất lượng giáo dục nâng lên là kết quả của quá trình cải thiện không ngừng của các nhà trường;

- Những thay đổi nếu muốn thực hiện phải xem xét những đặc điểm riêng biệt của mỗi cộng đồng;

- Các bên tham gia cần sử dụng các kĩ năng và chiến lược làm việc theo nhóm để quản lí sự thay đổi một cách hiệu quả;

- Sự tham gia của cộng đồng trong việc cải tạo

nhà trường sẽ giúp nâng cao kết quả học tập cho toàn bộ học sinh.

2.3. Cơ cấu tổ chức và phương thức bầu chọn thành viên SAC

Các thành viên của SAC được lựa chọn từ các nhóm mà họ đại diện, bao gồm giáo viên, nhân viên hoạt động trong ngành Giáo dục, phụ huynh/người giám hộ và học sinh (ở Mi thì không có đại diện của học sinh trong thành viên hội đồng). Các thành viên đại diện cho cộng đồng sẽ được chỉ định hay bầu chọn qua thư thỏa thuận của từng trường.

SAC ở Canada theo quy định bao gồm từ 5 - 18 thành viên trong khi đó ở Mi, luật không quy định cụ thể về số lượng thành viên của SAC. Yêu cầu duy nhất được đặt ra là phụ huynh học sinh phải là lực lượng chủ yếu của ủy ban này. Dưới đây là cơ cấu thành viên của một số dạng hội đồng tư vấn nhà trường phổ biến ở Canada:

Bảng 1: Cơ cấu thành viên của hội đồng tư vấn nhà trường phổ thông Canada

Trường tiểu học	Trường trung học cơ sở, trung học phổ thông
(mô hình SAC với 6 thành viên) - Hiệu trưởng; - 2 đại diện phụ huynh/người giám hộ; - 2 cán bộ giáo viên của trường (1 giáo viên và 1 nhân viên); - 1 đại diện từ cộng đồng.	(mô hình SAC với 10 thành viên) - Hiệu trưởng; - 3 đại diện phụ huynh/người giám hộ; - 3 cán bộ giáo viên của trường (2 giáo viên và 1 nhân viên); - 1 đại diện từ cộng đồng; - 2 học sinh.

Nguyên tắc bầu chọn thành viên của SAC ở Canada như sau:

- Không một nhóm thành viên nào được phép vượt quá 1/3 số thành viên của SAC trừ khi được đề xuất trong thư thỏa thuận;
- Khi trong trường có nhóm trợ giúp gia đình và trường học hay nhóm giáo viên – phụ huynh, SAC có thể dành 1 vị trí cho 1 thành viên của nhóm này thông qua thư thỏa thuận;
- Việc lựa chọn đại diện của cộng đồng địa phương phải đảm bảo phản ánh tính đa dạng và đại diện;
- Hiệu trưởng nhà trường là một thành viên mặc định (nhưng không có quyền bỏ phiếu), do đó không được giữ vai trò chủ tịch hội đồng. Khi hiệu trưởng không thể tham dự, hiệu phó có thể được yêu cầu đảm đương vai trò này;
- Khi có nhiều vị trí khuyết thì cần phải được bổ sung kịp thời;
- Một nhiệm kỳ thông thường không vượt quá 3 năm;

- Thành viên của hội đồng trường không thể là thành viên SAC của trường đó;

- Các cán bộ giáo viên của nhà trường không nên đưa vào SAC của trường đó với vai trò là người đại diện cho phụ huynh hay cộng đồng địa phương.

2.4. Hình thức hoạt động

2.4.1. Tổ chức các cuộc họp

Các cuộc họp của SAC thường được lên kế hoạch tổ chức định kỳ (hàng tháng chẳng hạn) vào những khoảng thời gian thuận tiện nhất cho hầu hết các thành viên của hội đồng và phải được thông báo rộng rãi ít nhất là 3 ngày làm việc trước khi cuộc họp diễn ra. Ở bang Florida - Mi, biên bản họp phải được ghi chép lại cùng với danh sách các thành viên vắng mặt. Theo quy định của Luật bang Florida, các công việc của SAC, kế hoạch hoạt động, các thông tin được đưa ra và được sử dụng để lập kế hoạch, nội dung các cuộc họp,... tất cả phải được công khai cho những cá nhân và tổ chức quan tâm.

2.4.2. Ra quyết định

Dưới đây là cách thức ra quyết định của SAC ở một trường học bang Nova Scotia, Canada:

- Mọi quyết định được đưa ra trên cơ sở nhất trí;
- Nếu không đạt được sự nhất trí, quyết định có thể bị trì hoãn cho tới cuộc họp sau;
- Nếu cuộc họp lần sau vẫn chưa đạt được sự nhất trí thì sẽ tiến hành biểu quyết và quyết định sẽ được thông qua với ít nhất 2/3 số thành viên tán thành. Nếu không đạt được 2/3 số thành viên tán thành thì nội dung này sau đó sẽ không được tư vấn cho hiệu trưởng hoặc hội đồng trường;
- Chỉ những quyết định được SAC ủng hộ mới được chuyển tới để tư vấn cho hiệu trưởng;
- Thông tin đối với các quyết định quan trọng sẽ đưa ra được chia sẻ 1 tuần trước khi diễn ra cuộc họp thường lệ tiếp theo;
- Hiệu trưởng với tư cách là 1 thành viên không được bỏ phiếu sẽ tham gia vào quá trình ra quyết định của SAC trong vai trò cố vấn, cung cấp thông tin.

Như vậy, qua phân tích vai trò, chức năng, nguyên tắc hoạt động, cơ cấu tổ chức và hình thức hoạt động của hội đồng tư vấn nhà trường ở các quốc gia trên, có thể nhận thấy rằng để hội đồng tư vấn nhà trường hoạt động thực sự hiệu quả, đảm bảo các nguyên tắc "học sinh luôn là ưu tiên hàng đầu được xét tới khi đưa ra các quyết định" và "mọi tư vấn đều nhằm đáp ứng tốt hơn các yêu cầu của người học" thì phải có **sự kết nối** chặt chẽ giữa các thành viên của hội đồng tư vấn với các nhóm mà họ đại diện, đặc biệt là với các đối tượng: học sinh; giáo viên, nhân viên

nhà trường; phụ huynh học sinh hay người giám hộ. Ở các quốc gia mà tác giả nghiên cứu, sự kết nối này được thực hiện thông qua việc hình thành **các nhóm tư vấn** trong nhà trường. Đây có thể coi là một kênh giúp thu nhận các thông tin nhiều chiều từ quá trình tương tác giữa các đối tượng giáo viên/cán bộ nhân viên nhà trường - học sinh - phụ huynh/người giám hộ.

Mô hình **các nhóm tư vấn** trong nhà trường là việc các trường phân chia học sinh thành các nhóm nhỏ theo những tiêu chí nhất định, mỗi nhóm tối đa là 15 em và giao cho một giáo viên/nhân viên của nhà trường phụ trách với vai trò "nhà tư vấn". Tùy theo quy định của từng trường mà vai trò "nhà tư vấn" có thể do giáo viên bộ môn, cán bộ, nhân viên hay các chuyên gia tư vấn chuyên trách của trường đảm nhiệm nhưng để đảm bảo hiệu quả cao hơn, vai trò này được khuyến nghị giao cho giáo viên bộ môn trực tiếp giảng dạy cho nhóm học sinh đó.

3. Đề xuất mô hình hội đồng tư vấn trong nhà trường phổ thông Việt Nam hiện nay

Để mô hình hội đồng tư vấn nhà trường có thể đi vào thực tiễn và hoạt động hiệu quả trong các nhà trường phổ thông Việt Nam, chúng tôi đưa ra một số đề xuất cụ thể về chức năng, nhiệm vụ, cơ cấu tổ chức và cơ chế hoạt động, đối tượng và nội dung tư vấn,... như sau:

3.1. Chức năng của hội đồng tư vấn nhà trường

- Là tổ chức tự nguyện và phải được quy định trong Luật Giáo dục;

- Tư vấn cho hiệu trưởng, ban giám hiệu nhà trường, học sinh, phụ huynh, giáo viên và nhân viên khác của nhà trường,... về các vấn đề liên quan tới việc ra các quyết định của nhà trường và các thành viên nhà trường;

- Hoạt động như một cơ quan giúp nâng cao năng lực thực hiện cho trường và là kênh quan hệ công chúng cho trường;

- Xây dựng và thực hiện một quy trình để xem xét nhu cầu của các thành viên và đảm bảo sự phát triển không ngừng của hội đồng;

- Thực hiện các báo cáo và đánh giá hàng quý, hàng năm theo yêu cầu của ban giám hiệu nhà trường;

- Tham gia vào quy trình giới thiệu và bầu chọn hiệu trưởng, các cán bộ quản lý hội đồng khi được yêu cầu.

3.2. Cơ cấu tổ chức và cơ chế hoạt động của hội đồng tư vấn nhà trường

- Tùy theo quy mô của nhà trường mà hội đồng tư vấn có thể bao gồm 6 - 8 hay 10 thành viên (trong đó 1 thành viên là hiệu trưởng nhà trường và không

có quyền bỏ phiếu). Các thành viên của hội đồng phải đảm bảo đủ đại diện của phụ huynh học sinh, giáo viên, nhân viên của trường, học sinh và đại diện của chính quyền địa phương sở tại. Trong đó, phụ huynh học sinh luôn phải là nhóm có tỉ lệ thành viên cao nhất so với các nhóm khác; trường tiểu học sẽ không có đại diện học sinh tham gia vào hội đồng tư vấn; đại diện nhân viên của nhà trường trong hội đồng tư vấn sẽ được thay bằng cán bộ tư vấn chuyên trách (ở những trường có cán bộ tư vấn chuyên trách); đại diện của chính quyền địa phương có thể do ban giám hiệu nhà trường đề xuất. Các nhóm sẽ bầu chọn ra đại diện của mình để tham gia vào hội đồng tư vấn nhà trường. Mỗi thành viên của hội đồng sẽ giữ vai trò kết nối thông tin thường xuyên giữa nhóm mà mình đại diện với hội đồng tư vấn nhà trường;

- Các trường sẽ xây dựng cho mình một "chương trình tư vấn" trong đó chia học sinh ở mỗi lớp thành các nhóm nhỏ khoảng 10 - 15 em và giao cho các giáo viên chủ nhiệm hoặc giáo viên dạy bộ môn phụ trách với vai trò "nhà tư vấn". Nội dung tư vấn nên được lồng ghép với các môn học hoặc tổ chức thành các buổi sinh hoạt chuyên đề hay các hoạt động ngoại khóa. Giáo viên có thể tranh thủ khoảng thời gian nghỉ giải lao giữa các tiết và những khoảng thời gian trống khác để tư vấn cho học sinh hoặc gọi điện, gặp mặt trực tiếp để tư vấn cho phụ huynh và học sinh. Giáo viên được trang bị kiến thức và tập huấn kĩ năng bởi các nhà tư vấn chuyên nghiệp để có thể nhận biết nhanh và xác định được những vấn đề trở ngại về tâm lí - xã hội - học tập - thể chất,... mà học sinh gặp phải và họ có thể giúp tháo gỡ (nếu vấn đề phát sinh nằm trong khả năng của họ) hoặc có thể nhờ tới sự trợ giúp của các cán bộ tư vấn chuyên nghiệp trong và ngoài trường (khi vấn đề vượt quá khả năng cho phép của họ). Cùng với quá trình tư vấn cho học sinh, "nhà tư vấn" giáo viên có thể tư vấn cho cha mẹ của những trẻ này và thậm chí là những giáo viên khác trực tiếp dạy chúng cách thức tương tác để sao cho đảm bảo mang lợi ích cao nhất cho trẻ (Xem bảng 2 trang 58).

4. Kết luận

Qua nghiên cứu mô hình hội đồng tư vấn nhà trường ở một số quốc gia, chúng tôi nhận thấy sự đóng góp của các lực lượng khác nhau có liên quan đến công tác giáo dục của nhà trường là rất quan trọng. Việc thành lập các hội đồng tư vấn và các nhóm tư vấn trong nhà trường có đóng góp rất lớn vào công tác giáo dục học sinh và sự thành công của nhà trường. Hiện nay, ở Việt Nam, công tác tư vấn trong nhà trường còn chưa được quan tâm

Bảng 2: Nội dung và đối tượng tư vấn

Đối tượng	Nội dung tư vấn
Học sinh	<ul style="list-style-type: none"> - Kỹ năng sống, hành vi và chuẩn mực đạo đức, giá trị sống, phát triển và hoàn thiện nhân cách, ...; - Giải quyết mâu thuẫn, xung đột với bạn bè và các giáo viên khác, kiểm chế tức giận, vượt qua khủng hoảng, ngăn chặn bạo lực học đường, các vấn đề tình cảm - giới tính, nhận thức xã hội, quan hệ bạn bè, quan hệ xã hội, ...; - Hướng nghiệp, chọn trường, chọn chương trình và hình thức học tập, tìm kiếm học bổng và các hỗ trợ tài chính khác, các kiến thức cần chuẩn bị cho môi trường học tập mới, ...; - Hỗ trợ học tập (xây dựng mục tiêu, kế hoạch học tập, xác định những thách thức đối với học tập mà học sinh phải đối mặt, rèn kỹ năng tự học, ...).
Phụ huynh	<ul style="list-style-type: none"> - Nâng cao nhận thức về vai trò của bố mẹ, gia đình trong việc đỡ con em mình, sự quan tâm, trách nhiệm của bố mẹ đối với việc học tập của con em tại trường; - Cách thức tương tác với trẻ có những vấn đề khó khăn, trở ngại về tâm lí - học tập - thể chất - xã hội, ...; - Các vấn đề liên quan tới chi phí học tập, chọn trường khi chuyển cấp.
Giáo viên và cán bộ, nhân viên khác của trường	<ul style="list-style-type: none"> - Đổi mới phương pháp dạy học; - Cách thức tương tác với những học sinh có những trở ngại về tâm sinh lí - xã hội - học tập - thể chất, ...; - Trang bị các kiến thức, kỹ năng để nhận biết và tháo gỡ những vấn đề vướng mắc, trở ngại ở trẻ; - Cách thức lồng ghép nội dung tư vấn vào các môn học; thông qua các buổi sinh hoạt chuyên đề, các hoạt động ngoài giờ lên lớp, ...
Hiệu trưởng/hội đồng trường	<ul style="list-style-type: none"> - Xây dựng, quản lí và giám sát các kế hoạch, chiến lược phát triển nhà trường, nội quy nhà trường; - Các kênh và cách thức huy động vốn cho nhà trường, xây dựng kế hoạch hoạt động của nhà trường, xây dựng kế hoạch ngân sách và phân bổ, sử dụng, quản lí các nguồn lực đó; - Thu - chi, quản lí tài chính trong nhà trường; - Tiêu chí, phương thức tuyển dụng, sử dụng, bổ nhiệm, miễn nhiệm nhân sự của nhà trường; - Mối quan hệ với phụ huynh học sinh và với chính quyền địa phương; - Phát triển chính sách nhà trường; - Xây dựng chương trình, kế hoạch truyền thông của nhà trường.

đúng mức do đó chưa phát huy được sự tham gia và đóng góp của các lực lượng liên quan cho công tác giáo dục của nhà trường. Mô hình hội đồng tư vấn nhà trường được đề xuất trên cơ sở kết hợp những đặc điểm tốt của các mô hình ở một số quốc gia trên thế giới sẽ là một gợi ý cho các nhà trường phổ thông Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Charles Tocci, Dalia Hochman, David Allen, (2005), *Advisory Programs in High School Restructuring*, paper presented at the annual meeting of the American Education Research Association, Montreal, Quebec, 11-15/4/2005.
2. Luật Giáo dục 2014.
3. Debbie Osofsky, Gregg Sinner, Denise Wolk, (2003), *Changing Systems to Personalize Learning – The power of Advisories*, The Education Alliance at Brown University.
4. Florida Department of Education, (2013), *State*

Advisory committee for the Education of Exceptional Students, 2012 annual report.

5. <http://www.cde.ca.gov/sp/se/as/acse.asp>.

6. Nova Scotia Department of Education (2011), *Nova Scotia School Advisory Council Hanbook.*

SUMMARY

The article refers to advisory council at schools with the following contents: 1 / Model of advisory board at international general schools; 2 / Propose model of advisory council at Vietnam general schools. Through foreign model of school advisory councils, the author found out that the contribution of various forces involved in school education play a very important role. The establishment of advisory councils and advisory groups in schools has contributed greatly to the students' schooling and the success of school.